

PRIMORSKI GOSPODAR

List za povspesevanje kmetijstva v slovenskem Primorju.

Urěduje *Anton Štrekelj*, državni potovalni učitelj kmetijstva v Gorici.
Izdaja „*Goriško kmetijsko društvo*“.

Štev. 5.

V Gorici, dné 5. marca 1907.

Pečaj III.

Krasimo svoje domovanje!

V našem ljudstvu je čut do lepote še premalo razvit. „Kaj mi bo nosila lepota! Kmet naj bo pri gnoju!“ Tako se sliši dostikrat govoriti. Kdor pa tako govori, ta ne govori resnice. Lepota ne prinaša sicer posebnih denarnih koristi, toda ona nudi duševni užitek, katerega potrebuje človek ravno tako, kakor potrebuje telesnega užitka ali hrane. Človek, ki ne dobi nobenega dušnega razvedrila, je pravi suženj in ne vé čemu živi. Ljudje, ki se ne zanimajo za lepoto, nimajo navadno niti srca na pravem mestu, kajti le hudobnežu in brezbožnežu je lepota postranska stvar.

Tudi kmetje moramo poskrbeti zato, da bodemo dobivali čim več tega vžitka. V prvi vrsti poskrbimo, da bo nudilo naše domovanje dovolj dušnega razvedrila. Vredimo in okrasimo si toraj najprej prostor okoli hiše.

Če se ozremo nekoliko po deželi, ne moremo reči, da nudijo na sploh domovi naših kmetov preveč dušnega razvedrila. Le poglejmo ta ali oni kmetski dvor! Po dvorišču komaj gaziš veliko blato, pomešano z gnojem in z gnojnico. Smrad, ki prihaja od tega blata, onečedi včasih zrak daleč na okolu. V tem blatu razvijajo se čestokrat muhe, komarji in druge podobne živalice, ki nas ne pustijo poleti niti po noči v miru. Okoli hiše nikjer nič zelenja, nikjer nič sence! Zastonj se oziraš po cvetlicah, zastonj po drugačnem naravnem kinču.

Vse je pušto, vse mrtvo. Tu vlada čestokrat le nered in nesnaga. Ali bomo našli morda pri takem domovanju razvedrila? Na čem naj bi se veselili?! Morda na stari zamazani hiši? Ne!

Pod. 22. Hiša z utico. Spredaj na levi st. pence z ograjo, na desni cvetlice med kamenjem. Ob hiši so pribite latve, ob katerih je razgrajena vrtnica.

Vsaj meni bi bila ljubša snažna kočna, ki jo obdajajo raznobarvne cvetlice in drugo drevje, nego velika palača, ki nima okoli sebe nobenega kinča.

Dragi kmetje! Gotovo Vam ne bo žal, če vredite tudi vi včasih svoje domovanje ter prostor okoli njega primerno ob sadite s sadnim in lepotičnim drevjem, s cveticami in drugačnimi olupševalnimi rastlinami. Včasih vam napravi majhen trud veliko veselje. Poglejmo nekoliko, kako bi se vredil naš dom.

Pred vsem poskrbimo, da razpalo zidovje svoje hiše kolikor mogoče obmečemo z malto in zakrpamo razne razpokline. Dobro je, če ga nato pobelimo. Vapnenemu beležu pridamo lahko tudi nekoliko barve, kar napravi potem boljši utis, stane pa samo par novčičev več. Ob hišne stene zasadimo nato take rastline, ki se vpenjajo ob zidu. To je osobito tedaj potrebno, če niso stene popolnoma povržene z malto in poglajene. V ta namen rabimo lahko bršljan (osobito oni z velikim listjem) in divjo trto (ampelopsis). Če hočemo rastlino privezovati na lesene prekle, ki jih postavimo ob zid, na žeblice ali kline, ki jih

zabijemo v hišne stene, zasadimo poleg hiše lahko vinsko trto, sadno drevje, vrtnice in druge vpenjajoče se rastline (aristolohia sipo, vistaria, clematis itd.)

Poleg hiše skrbimo tudi za cvetlične grēdice. Vsa hiša bodi v cvetju! Ako ni mogoče drugače, naj se zasadijo cvetlice vsaj v bližini hišnih vrat. Kdor ne more zasajati vsako leto cvetic, priskrbi naj si take, ki trajajo več let. Osebito naj opozorim na pitani slez (malvo), naprstnike, zvonce, lilije in druge podobne cvetlice. Če te zasadiš, imel boš cvetje leto za letom. Seveda brez nageljna in „goreče ljubezni“ ne bi smela biti nobena kmetska hiša, posebno pa ne ona, kjer so dekleta doma.

Razun cvetic zasadimo blizu hiše tako drevo, ki bo dajalo v vročem poletnem času hladno senco. Najlepša je lipa. Tudi divji kostanj in murva napravita košat vrh. Kdor hoče združiti ob enem dobro in lepo, ta naj zasadi tje oreh ali pa pitani kostanj. Pod drevesom napravi naj se priprosta miza a ob mizi stole. Kako bo prijetno tu po trudapolnem delu v poletnih večerih!

Kdor ima dovolj prostora, postavi naj si blizu hiše tudi uto, katero obsadi s plezujočimi rastlinami ali pa tudi z vinsko

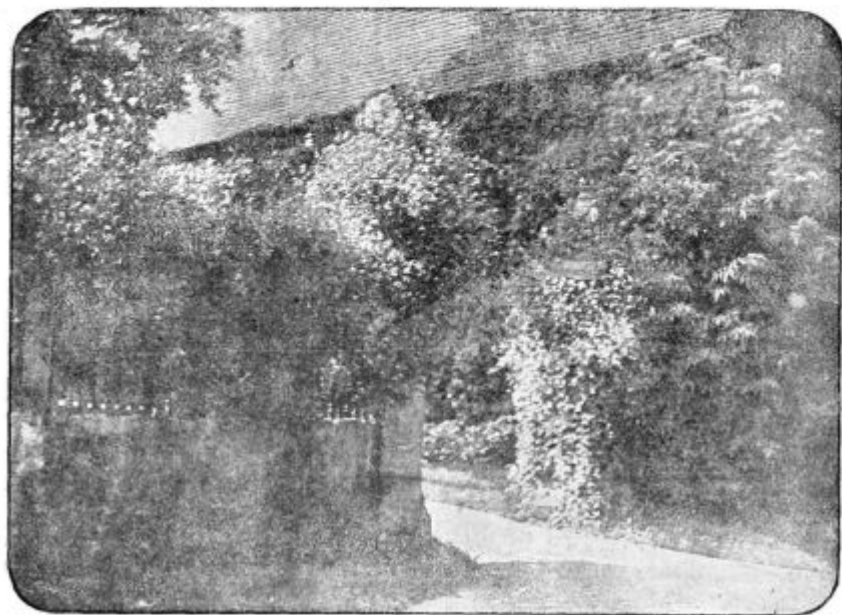

Pod. 23. Hiša obdana s cveticami. spredaj ima hiša lopo, spodaj klet.

trto. Tudi v uti je treba mize in stolov. V vročih dneh, dala bo taka uta prijetno zavetišče pred opoldansko vročino.

Dvorišče poleg hiše naj bo vedno snažno. Da to dosežemo, napraviti je gnojišče v kakem skitem kotu ter ga obsaditi z

vedno zelenim grmičjem (n. pr. s strupenim lovorjem). Poleg gnojišča mora biti seveda gnojnična jama. Nato moramo dvoriščni prostor poravnati, ter posuti z drobnim peskom. Dvorišče

Pod. 24. Vhod na kmetško dvorišče. Ograja je prepletena s plezajočimi cvetlicami in z bršljanom. Zadej se vidi hlev, pred katerim raste španski bezeg.

naj visi samo toliko, kolikor je za odtok vode neobhodno potrebno. Drv in raznega orodja ne puščajmo sredi dvorišča, marveč vse denimo čim prej na svoje mesto! Če bi znala živina cvetlicam ob hiši škoditi, moramo dvorišče pregraditi v dva dela.

Tudi za vrt poskrbimo, da bo v najlepšem redu. Tudi tu ne smemo pozabiti cvetlic. Poti naj se, če le mogoče posujejo s peskom ali pa naj raste po njih trava. Sploh poskrbimo da bo okoli naše hiše lepo in snažno.

Kmetovalci! ne mislite več, da je lepota samo za gospodo. Tudi za kmeta je potrebna, zato le čvrsto na delo in za majhen trud imeli bodeite obilo veselja.

Št.

Dajajte živini soli!

Kuhinjska sol je za živalsko telo velikega pomena. Da ohranimo domače živali zdrave, je polaganje soli ravno tako važno, kakor krmljenje s pravimi redilnimi snovmi. Živalsko telo mora imeti namreč v vsaki celici poleg organskih snovi tudi nekoliko pepelnatih snovi.

One živali, ki jedo meso, dobijo že v svoji hrani dovoljno množino soli in zato je nepotrebno dajati jim še posebne soli. Živali, ki se krmijo z rastlinami, pa dobivajo v piči le izjemoma dovolj soli in sicer navadno samo tedaj, če jim polagamo dovoljno množino dobre krme, ki je rastla ob morskih brežinah ali v takih tleh, ki imajo mnogo soli v sebi. V vseh drugih slučajih je polaganje soli koristno, če hočemo, da se bodo živali dobro počutile. Neobhodno potrebna je sol posebno tedaj, ko živina močno dela ali pa hočemo od nje mnogo mleka.

Čim bolj se razlikuje reja in krmljenje živine od naravnih razmer, tem bolj je sol potrebna. Posebno moramo dajati soli oni živini, ki jo krmimo v hlevu, kajti brez soli se ne more razviti noben telesni del, niti ne more ta pravilno delati. Sol deluje od druge strani ugodno na prebavila, ker povspeši naravno prebavnih sokov. S tem prouzroči, da žival boljše in bolj hitro prebavlja in rajši žre.

Sol se rabi sicer tudi zato, da se prekrije slab okus pokvarjene krme. Četudi dosežemo to lahko, vendar je treba povdarjati, da ne more sol popraviti pokvarjene, plesnive ali zaduhle piče, kakor se čestokrat misli. Škodljivost take krme zamore se odpraviti, če se sploh zamore, edino le s parjenjem. Sol prekrije samo površno slabi okus in duh, ne vzame pa piči škodljivih svojstev.

Dodatek soli pa šibi na vsak način delovanje jako vodenih in na mineralnih revnih ali drugače slabo sestavljenih krmil. Če je krmilo bogato na kaliju in ubogo na kuhinjski soli, kakor so krompir, repa, zruje in njegovi odpadki, oljnata tropina, zmočeno seno, slabo ali močno olesenelo seno in slama, potrebujejo živali razmerno več soli, kakor takrat, če krmimo s tako pičo, ki ima mnogo soli v sebi (mleko in mlečni izdelki), z dobrim senom ali deteljo ali če ženemo živali na dobro pašo.

Hribovsko seno, ki je drugače dobro in prijetno dišeče, je navadno ubogo na soli.

Kali in kalijeve spojine nemajo v krvi posebnega opravila in se zato skozi obisti izločijo. S tem pa postane kri bolj uboga na kloru in natriju (napravljata, če se spojita, navadno sol) in zato je treba tem več soli čim več kalija je v hrani. Sočivje, njegova slama (fižolišče, grahišče itd.) in seno imajo, kakor znano, mnogo kalijevih soli, zato je treba dati, ko se ž njimi krmi, živini več soli. V pesi pa je nasprotno precej ugodno razmerje med kalijem in natronom, polaganje soli ni radi tega pri tem krmljenju tako neobhodno potrebno.

Koliko soli je treba dati živini, je različno in se ravna po vrsti živine, po starosti, po tem, kako se hrani in rabi ter, kakor se je ravno govorilo, po krmi.

Največ soli potrebujejo ovce in koze. Ovce, ki dobivajo redno sol, se ne razvijajo samo mnogo boljše nego one, ki ne dobivajo soli, marveč one imajo tudi boljšo volno. Kakor so pokazale razne poskušnje, dale so prve ovce tudi po 1 kilo več volne od poslednjih.

Manj soli potrebujejo goveja živina in prešiči, najmanj pa konj in osel. Če krmimo konje samo z ovsom, senom in z rezanico, vspevajo tudi brez soli. Vsak dan je dati soli: bikom in težkim volom za pitanje 40 do 60 gramov, delavnim volom 30 do 40 gramov, kravam 20 do 30 gramov, mladi živini 10 do 20 gramov, ovcam in kozam 2 do 6 gramov, konjem in oslom 10 do 20 gramov.

Ali naj se poslužujemo večih ali manjših tu navedenih številčk ali naj jih celo prekoračimo, odvisi, razun od piče, od velikosti živali. Navadno se računi pri goveji živini in prešičih 4 do 6 gramov soli na dan za 100 *kg* žive teže; mlade in mlečne živali potrebujejo nekoliko več soli, nego druge. Če pa damo dan na dan po 10 *g* soli za 100 *kg* žive teže, bo sol več škodila, nego koristila in mlečnost se zmanjša. Če polagamo redno prevelike množine soli, prouzroči lahko ta kronično solno zastrupljenje, ki se spozna na tem, da živina slabo izgleda, izvrže, postane revna ter je na zadnjem telesu slabotna, sili h scanju jo prijemlje driska, a želodec in črevesa se vnamejo; taka živina celo lahko pogine.

Tudi na starost živine moramo gledati, ko ji polagamo sol. Mlade in stare živali ljubijo večo množino soli, nego one srednje starosti. Pri pitani živini poveča se s primernim polaganjem soli naprava mašče, pri prešičih pa je sol radi tega jako koristna, ker se krmijo ti večinoma z jako vođeno pičo. Samo takrat, ko dobivajo prešiči odpadke iz mlekarn ali iz kuhinje, ni potreba jim dajati soli.

Jako važno je, na kakšen nači, naj se polaga živalim sol. V mnogih slučajih zadostuje, če potrosimo enkrat ali dvakrat v tednu nekoliko zdrobljene sol po krmi. Pri tem je paziti, da ne dobijo živali naenkrat preveč soli, bodisi v podobi sprijetih drobtin ali večih kosov, kar bi lahko slabo vplivalo. Ker je navadna kuhinjska sol, ki služi ljudem v živež, obdačena, uporabljaja se za živino sol, ki se je umetno onesnažila in se napravila s tem za človeka neužitna; imenuje se denaturirana neobdačena sol. Ti soli je dodano nekoliko železnega okisa in pelinovega prahu. Te snovi niso prav nič škodljive in se ne pristudijo živini.

Bolj se priporoča, da polagamo sol živini redno vsak dan. S tem, da potrosimo sol med rezanico, otrobe ali podobno pičo ali jo raztopimo v vodi, dosežemo najboljše svoj namen.

Pr. L.

Kako globoko stavimo gnoj h trtam?

Gnojenje vinogradov ni tako malenkostno delo, kakor bi kedo mislil. Že marsikateri nepreviden vinogradnik pokvaril si je svoje trte ravno z gnojenjem. Posebno važno vprašanje, kedar hočemo trti gnojiti je, kako globoko naj zakopamo gnoj. Še pred nekoliko leti stavili so vinogradniki gnoj na kolena globoko pod zemijo in sicer se je porabilo takrat strašanske množine gnoja. Kaj je bilo temu posledica?

S preglobokim kopanjem prerezalo se je jako mnogo debelih in drobnih trtnih korenin in trta je obnemogla. Mesto, da bi trta po gnojenju obilo rodila, je bilo to ravno nasprotno. Pognala je le malo. Še le drugo ali tretje leto se je zopet

opomogla. Razun tega ni mogel gnoj v globočini prhneti, ker ni dobil dovolj zraka in zato je ostal štiri in še več let v zemlji skoraj nespremenjen. Čestokrat je pričel celo gniti, kar seveda ni vplivalo dobro na razvoj trte. Deževnica odnesla je navadno redilne snovi iz tega gnoja tako globoko, da jih niso mogle trtne korenine več doseči. Tako gnojenje ne more biti toraj pravo.

Nasprotno tudi ni dobro, če denemo gnoj preveč na vrh, ker se potem plevel med trtami preveč močno razvija. Tudi odnese lahko voda mnogo gnoja iz vinograda. Kaj je toraj pravo?

Gnoj je podkopati tako globoko v zemljo, da se s kopanjem ne pokvari trtnih korenin a vendar pride čim bliže h koreninam. Pri tem je paziti na to, da bo zamogel zrak do gnoja. Navadno znaša ta globokost 10 do 25 *cm*, povprečno toraj 18 *cm*.

Ker razvijajo nekatere trtne vrste (n. pr. riparija) svoje korenine bolj pri vrhu, druge (n. pr. rupestis mont.) bolj globoko, treba se je pri gnojenju ozirati tudi na to, katera trtna podlaga je v vinogradu. Čim bolj visoko se nahajajo korenine, tem bolj plitvo se mora staviti gnoj. Če je zemlja rahla in ima mnogo zraka v sebi (sovdan, peščena zemlja) sme se gnojiti bolj globoko, nego v težki, mokrotni zemlji, ki ne pušča rada zraka v sé. Zato bodemo gnojili navadno v ravninah, kjer imamo pri nas bolj ilovnata tla, večinoma bolj plitvo, nego v visečih legah.

„To je vse prav, toda če bodemo gnojili preplitvo, spravimo trtne korenine previsoko in trtam bo škodila suša“, ugovarjali so vinogradniki, ko smo govorili o gnojenju. To je popolnoma res, ako prepustimo trto samo sebi. Pognala bo svoje korenine h vrhu in tu bodo pozimi pozeble ali pa se v hudi suši posušile. Temu pa se dá odpomoči in sicer s tem, da v letu po gnojenju vinograd bolj globoko, nego navadno plejemo in presečemo s tem korenine že tedaj, ko so se pričele razvijati, kakor delamo navadno z vrhnimi (rosnimi) koreninami, ki rastejo ob deblu. Sicer pa spravi deževnica v kratkem redilne snovi iz gnoja v spodnjo zemljo h koreninam. Prstenina, ki se nahaja v gnoju ne koristi mnogo rastlini, ker se ne more raztopiti. Kvečemu ji služi z neko kislino, katera povspešuje, da se redilne snovi v zemlji lažej razkrajajo. Prstenina pa služi izborna na vrhu zemlje, ker to močno zrahlja.

Ravno radi tega se s hlevskim gnojem gnojena zemlja ne posuši tako hitro, kakor negnojena in zato zamore tudi več vode posrkati. Ker napravlja prstenina zemljo na vrhu bolj črno, zato se taka zemlja bolj hitro ogreje, kar vpliva jako, dobro na razvoj grozdja. Črna zemlja, ki se nahaja v globočini, nam ne koristi nič.

Če hočemo imeti toraj uspeh od gnojenja, ne stavimo gnoja pregloboko. V mladih vinogradih, kjer niso trtne korenine pri vrhu še tako razvite, smemo gnojiti nekoliko bolj globoko, nego v starih vinogradih. Osobito pa pazimo v starih vinogradih, kjer se je pokazala trtna uš. V takem vinogradu bo čestokrat najboljše, da hlevskega gnoja niti ne rabimo, marveč uporabljamo tu edino le umetna gnojila, katera potrosimo po vrhu in potem prav plitvo podplejemo.

Št.

Priprosta nategača za žico

(ali kdor zna, pa zna.)

Kedar je šel Peter iz Mirnega dola mimo svojega travnika „na livadi“, vselej je bila na travniku čreda Dolinarjevih kokoši. Petra je to jezilo, in zato je že večkrat prosil Dolinarja, naj bi bolj pazil na kokošjo golazeu. Pomagalo pa ni dosti, prav za prav nič. Ali naj Peter toži Dolinarja, s katerim sta bila že od mladosti prijatelja? Kedo se bo s sosedi prepiral! Rajši je kupil mrežo iz žice in s to hoče obvarovati svoj travnik nikdar sitih kokošjih požeruhov.

Rano v jutro naložil je mrežo, potrebno žico, kladivo, klešče, žeblje in drugo pripravo v samokolnico in hajdi „na livado“. Že prejšnji dan nastavil je ob meji stebriče, ob katere hoče pritrditi žico. Zavezal je toraj na zadnji steber konec žice ter pričel nategovati. Vlekel je kolikor je mogel, toda njegove moči so bile prešibke, da bi žico popolnoma napel. Vselej se je žica vdala, ko je privezal mrežo na njo. Peter pa je imel bistro glavo in koj jo je „iztuhtal“. Prebrnil je samokolnico a

žico je privezal na špico pri kolesu. Vsel se je nato sam na samokolnico, kolo parkrat obrnil in koj je bila žica, ki se je ovila okoli vretena, do skrajnosti napeta. Da ni potegnila žica samokolnice za seboj, zabodel je pred njo dva klina. Seveda bi se kolo na samokolnici samo odvrtelo, ko bi ne zabodel Peter med špice in pletišče količ, kateri se je naslonil na ročaja pri samokolnici.

Pod. 25. Priprava nategača za žico.

To Petrovo iznajdbo opisali smo zato, da jo lahko tudi drugi naši čitatelji, ki nimajo boljše nategače za žico, uporabijo. Rabijo jo pa lahko ne samo pri grajenju travnikov, ampak tudi pri napenjanju žice v vinogradih. Kdor hoče pa imeti boljšo nategačo, tako, kakor smo jo opisali pred dvema letoma v „Prim. Gospodarju“, ta naj se obrne na „Gor. kmet. društvo“ in dobi jo za 20 K Vsi, ki so si to pripravo naročili, pravijo, da je vredna teh par kron.

Št.

GOSPODARSKE DROBTINICE.

Predno sadimo trte, treba je zemljo poravnati in trtne vrste s količi zaznamovati. Kamor ima priti trta, tje zabodimo količ. Ako sadimo cepljene trte, naj bodo ti količi vsaj $1\frac{1}{2}$ m visoki, da mladje na te količe poleti lahko privežemo in ga s tem lažej ubranimo peronospore. Divjakom zadostuje vsako znamenje. Ko obračamo trtne vrste, ravnati se moramo po zemljišču. Ako jih obrnemo lahko poljubno, je najboljša smer od severa proli jugu, da bo obsevalo solnce trto zjutraj od ene strani, popoldne od druge. Pri tem se moramo pa ozirati na to, od kod prihaja veter. Veter naj piše če le mogoče, skozi trtne vrste. Najbolj se priporočajo naslednja razdalja med trtnimi vrstami: za refož v kraški zemlji in za nizko vzgojo: 1.75 do $2\text{ m} \times 1\text{ m}$; za latnik in vrste, pri katerih se vpogiba mladje na obe strani, $2\frac{1}{2}$ do $3\text{ m} \times 1\text{ m}$; sto razdaljo se priporoča za domače trte v ravninah po Vipavskem, v Brdah, v tržaški okolici in v Istri. V takih vinogradih obdelovalo se bo zemljo lahko s plugom. V bregovih, kjer ne bo mogoče obdelovanje s plugom, sadijo naj se trte v oddaljenost $1.50\text{ m} \times 1.20$ do 1.50 m . Žlahtnino in portugalko, kateri trti obrezujemo navadno na kratko (v palce), saditi je v vrsti 80 do 100 cm narazen. Pri nas se sadijo na sploh trte nekoliko pregosto. Pomisliti je, da raste cepljena trta jako bujno in zato potrebuje več prostora. Le tedaj, če damo trti mnogo prostora, zraka in svetlobe, smemo pričakovati na obilo trgatav.

Kako je pripraviti trto, predno se zasadi? Pred vsem moramo odbrati za sajenje samo dobre trte. Cepljenke, ki se niso popolnoma zarastle, naj se ne zasajajo naravnost v vinograd. Korenike je trtam neposredno prej, nego se zasajajo, prikrajšati in sicer na dolžnost 10 do 15 cm . Popolnoma do debela ni dobro prerezati korenin, ker se vzame s tem trti preveč moči. Tudi predolgih korenin naj se ne pušča. Korenine na gornjem in srednjem delu trte je popolnoma odstraniti. Mladje na trti je prikrajšati na eno ali dve oč.

Kako je trte zasajati. Necepljene trte, ki se mislijo požlahtniti v zeleno, zasaditi je tako globoko, da pride gornje oko približno 10 cm pod površino zemlje. Trte ne smejo biti

seveda predolge. Nad trtami napraviti je jamico ali jarek. Cepljene trte pogrezniti pa je samo toliko, da pride cepljeno mesto ravno na vrh zemlje. Samo tedaj, če nameravamo trte zemljati (nasipati s zemljo), moramo jih nekoliko bolj plitvo zasaditi. H koreninam je deti drobne zemlje in trte pri zasajanju večkrat potresti, da se vleže zemlja tudi pod korenine. Gnojenje se bolj priporoča v drugem, nego v prvem letu. Če pa gnojimo že pri zasajanju, deti je gnoj za 5 do 10 *cm* vrhu korenin in ne naravnost na korenine ali pod nje. Samo tedaj, če je gnoj že popolnoma sprhnel, smemo ga deti tudi tik korenin. Trte je zakriti s zemljo do zadnjega očesa, če smo sadili cepljenke, ki mole iz tal, napraviti je nad njimi kupček iz rahle zemlje ali peska, ki je za 2 ali 3 prste bolj visok, nego sega gornje oko. Če cepljenih trt ne pokrijemo, se jih mnogo posuši.

Črni palež, pikec, kozíce, antraknoza se imenuje bolezen, ki napada na trtah mladje, listje, jagode in zarod. Ta bolezen je pri nas že stara in se pokaže eno leto bolj, drugo leto manj, kakor ji ugaja vreme. V mokrotnih letih razvija se bolj naglo, nego v suhih letih. Tudi ravnina, kjer je večja rosa, bolezní bolj ugaja, nego gričaste lege. Vse trte niso jednako podvržene paležu. Najbolj trpijo od te bolezní: portugalka, modrafrankinja, muškat, silvanec itd. Teh trt ne bi smeli toraj saditi v vlažna, rosi podvržena zemljišča. Pokončevanje te bolezní ni prav lahko. Če se je pokazala v vinogradu bolezen, dobro je, da ne hodimo mnogo po vinogradu, dokler so trte še rosne, ker se razširi seme te bolezní z roso lahko tudi še na zdrave trtne dele. Močno bolezní podvržene trtne vrste treba je na kratko obrezovati. Najbolj se priporoča, da mažemo take trte z raztopino, ki jo dobimo, če raztopimo v 100 litrih gorke vode 50 kilov železne (zelene) galice ter dodamo nato še 1 l žveplene kisline (hudičevega olja). To delo je opravljati dvakrat in sicer prvič februarja ali prve dni marca in v drugič 14 dni predno trte poženejo. Trte je seveda prej obrezati. Pomazati je na trti ves les, osobito pa mladje in trtne oči. Za mazanje se rabi ali copič ali pa cunjé, ki se privežejo na majhen količ. Tam, kjer dela ta bolezen večo škodo, priporočamo, naj ne zamudi nikdo letos tega dela. Proti bolezní se priporoča tudi večkratno žveplanje, dokler je trtno mladje še majhno (8 do 10 *cm* dolgo). S takim žveplanjem pokončujemo sicer ob enem tudi grozdu plesnobo,

vendar ni uspeh žveplanja proti paležu tako gotov, kakor tedaj, če peremo trte z železno galico. Železna galica je jako poceni.

Grozdjiče sv. Ivana je grm, kateri bi donašal kmetu lahko lepih dohodkov. Žal pa, da se pri nas le malo zmenimo za to grmičje. Poznam pa kmeta na Vipavskem, ki dobiva od grozdjiča lepe dohodke na leto V Gorici in tudi po drugih mestih se grozdjiče dobro plačuje, zato bi morali naši kmetje poskrbeti, da zasadijo čim več tega grmičja po svojih njivah, opuščenih vinogradih, ob mejah itd. Osobito priporočamo rane vrste grozdjiča, ker imajo te večo ceno.

Grozdjiče sv. Ivana pomnožuje se ravno tako kakor vinska trta s kolčmi. Priporoča pa se, da si napravimo tudi od grozdjiča prej bilfe in šele te zasajamo na stalno mesto. Kolči naj bodo približno 20 do 25 *cm* dolge

Zemljo, kamor hočemo zasaditi grozdjiče, moramo približno na 40 do 50 *cm* globoko prekopati ali preorati. Bilfe ali kolči zasaditi je nato v razdaljo vsaj 1 *m*. Boljše je sicer, da so vrste nekoliko bolj narazen (140 *cm*), da zamoremo lažej v razsadnik. V drugem letu je grozdjiče blizu tal prerezati, da napravi močne veje, ki naj rastejo v podobi kotla. Poznejša leta je treba skrbeti zato, da odstranimo vse starikave veje ter jih nadomestimo z mladimi. Grozdjiče je treba seveda včasih okopati in pognojiti. Jako dober gnoj je lesni pepel in gnojnica ali pa straniščnica. Tudi umetna gnojila lahko rabimo.

Ker je sedaj čas za nasad grozdjiča, želeti bi bilo, da se naši posestniki poprimejo tudi tega sadu, ki jim bo dajal lahko nove dohodke.

Pepel kot gnojilo. — Gnojilna vrednost pepela je jako različna po lesu, od katerega se je dobil. Povprečno se nahaja v pepelu 6 do 10% kalija, 2 do 5% fosforne kisline, 30 do 35% vapna in 5 do 6% magnezije. Pepel listnatega drevja je nekoliko več vreden nego jelovega. Tudi pepel iz grmovja in mladih vej ima več gnojilnih snovi v sebi, nego od starega lesu. Po današnjih cenah za gnojila je vreden 1 *q* pepela okoli 3 K. Pred vsem je pepel izvrstno travniško gnojilo, ki se zamore od jeseni do spomladi trositi po travniku. Lahko se pomeša pepel s kompostom in šele tega se potrosi po travniku. Tudi detelji ugaja pepel jako dobro. Po detelji ga je najboljšje trositi pred dežjem in sicer, ko je začela detelja poganjati. Najbolj koristi

detelji v mokrih letih. Na hektar zemljišča treba je približno 12 g pepela, če damo pa še druga gnojila, pa manj. Pepel je dober večini rastlin, posebno pa ajdi, korenju, čebuli, solati, krompirju, ovsu in rži. Kedar se pepel rabi, treba ga je plitvo podorati ali pobranati. Pepel se rabi tudi v zatiranje mahu po travniku.

Napravite si primerna stranišča. — Stranišča so pri nas čestokrat nepoznana naprava. Navadno se skrivajo naši ljudje po kotih in za grmovjem v vrtu. Čestokrat tečejo tudi celih 5 minut in še bolj daleč od hiše, da zadostijo svoji naravni potrebi. Na ta način se izgubi jako mnogo gnoja, ki bi se dal na kmetiji dobro uporabiti. Računa se, da pridelal človek na dan 1200 gramov tekočih in 133 gramov trdih snovi, skupaj toraj 1333 gramov. Na leto bi bilo to 486·5 kg. V tem gnoju nahaja se 3·4 kg dušika, 126 kg fosforne kisline in 1·02 kg kalija. Če računamo kg prve snovi po 2·13 K, druge po 0·63 K in tretje po 0·20 K kg, dobimo, da so vredni človeški odpadki enega leta 7·17 K. Kjer obstoji družina iz 5 oseb, znaša vrednost straniščnice v enem letu skoraj 40 K. Naši ljudje ne cenijo skoraj nič tega gnoja in zato ga izpuščajo po nemarnosti iz kmetije. Iz tega računa pa lahko izprevidijo, da bi kmetu neslo, če bi si napravil primerno stranišče in sicer ne samo zato, ker bi imel lahko blizu hiše zavetišče in zato, ker bi bilo okolu hiše bolj čisto, marveč tudi zato, ker bi imel od straniščnice, ki bi jo vrgel na listje in druge odpadke, izvrsten kompost in od tega mnogo pridelkov. Straniščnico treba je toraj nabirati v posebno posodo, ki jo postavimo pod sedež v stranišče. Da ne uhaja iz straniščnice dušik, dobro je, če vržemo včasih v sod tudi nekoliko šote, če te nimamo, malca (gipsa) ali listja.

Strojenje zajčjih in kunčjih kož. — Kožo je deti v mrzlo vodo, kjer jo je pustiti, če je sveža, 24 ur, če je stara, 36 ur. Ko se voda odtisne, potrosi se po mesni strani nekoliko galuna (kupi se v mirodilnici) in soli. Na navadno kožo je treba okoli 10 g od vsake teh tvarin. Nato je kožo vpogniti, da pride mesna stran na mesno ter zaviti v papir. Ko se je hranilo zavito kožo 3 dni v hladnem prostoru, odtrže se od nje, kar je mesnega, nakar se vnovič potrese kožuh z galunom in s soljo, katerim snovem se prida pa še nekoliko otrobov. Kožuh je nato kakor prej oviti ter dva dni hraniti. Po dveh dneh se ostržejo otrobi

s ščetjo in solno vodo a koža se vnovič zavije ter hrani za en dan v mrzlem prostoru, na kar se raztegne na desko ter posuši, vendar ne v preveliki vročini. Če se je rabilo preveč galuna in soli, ostane kožuh vedno vlažen. V takem slučaju detu ga je še enkrat v vodo, da se galun in sol raztegneta. Ob hrbtu je deti nekoliko več teh tvarin, nego ob trebuhu.

POROČILA.

Modra galica je že došla; cena ji je letos jako visoka, in sicer jo prodaja društvo svojim članom sedaj po K 84— Pozneje bode gotovo dražja, ker cena od dne do dne raste, svetujemo toraj udom, da jo za časa naročijo in dvignejo.

Gor. kmet. društvo opozarja svoje člane, da se mora vsako blago pri sprejemu koj plačati, ker društvo mora tudi vse naprej plačati in nima lastnega premoženja.

Kmetijskega sestanka v Solkanu dné 24. febr. udeležilo se je le malo kmetovalcev, ker se je vršil nekoliko prerano (ob 8½ zj.). Pot. učitelj Štrekelj razložil je namen eksportne zadruge za zelenjavo, na kar se je vpisalo kakih 15 kmetov. Sicer pa ni več tukaj mnogo takih, ki pridelujejo krompir za prodaj, ker je izpodrinila obrtnija v Solkanu skoraj vse kmetijstvo.

Kmetijskega shoda v Mirnem, ki se je vršil v nedeljo 3. t. m. predpoldne v občinskem domu vdeležilo se je lepo število kmetovalcev. Pot. učit. Štrekelj govoril je o kmetijskih razmerah v Mirnem ter nato o namenu in vreditvi eksportne zadruge za zelenjavo. Tudi tu so pristopili skoraj vsi kmetje v zadrugo.

Kmetijski shod v Biljah dné 3. t. m. popoldne bil je dobro obiskan Šolska dvorana je bila polna. Pot. učit. Štrekelj je govoril o umetnih gnojilih v vinogradu, o zboljšanju travnikov in polja ter nato razložil namen eksportne zadruge za zelenjavo. Tudi tu so se vpisali malo ne vsi kmetje, ki pridelujejo krompir za prodaj.

Kmetijski shod pri Sv. Luciji. — Javni kmetijski shod, ki se je vršil dne 24. februarja pri Sv. Luciji je prav dobro uspel. Podpredsednik dr. Al Franko je otvoril shod in predaval o namenu društva. — Gosp E. Klavžar je govoril o sadjarstvu in je vzbudil med poslušalci veliko zanimanje za to kmetijsko panogo; gosp. nadzornik Lasič in č. gosp. župnik Razpet sta povedala svoje mnenje, kako bi se zboljšalo in uredilo sadjarstvo. Potov. učit. g. R. Zdolšek je v dolgem in temeljitem predavanju razložil vse potrebno o gnoju in gnojenju. H koncu se je sprejela soglasno resolucija, v kateri se pripozna Gor. kmet. društvo edinim zastopnikom kmetijskih interesov za slov. del dežele in se pozivlja vis. vlada in dež. zastop, da vzame to v uvaževanje ter se pozivljajo vsa županstva, da se v tem smislu izrečejo.

Kmetijski shod v Dutovljah. — Ker ni mogel g. predsednik A. Jakončič radi bolezni na shod, vodil je shod sam kmet. pot. učit. A. Štrekelj. Kmetovalcev vdeležilo se je shoda jako mnogo, in šolska dvorana bila je popolnoma napolnjena. Kmet. potov. učitelj povedal je namen. kmet. društva ter nato predaval o predmetu: Česa naj se Dutovci poprimejo, da se njihovo gospodarsko stanje zboljša. Kmetje so pazljivo sledili izvajanjam in debata je bila po predavanju jako živa. Kmetje so se pritoževali, da so se jim najboljši občinski pašniki pogozdili in nimajo sedaj kje pasti živine.

Pluge za obdelovanje po vinogradih ima v zalogi Goriško kmetijsko društvo. Ti plugi, ki so se naročili iz Bavarskega, delajo v naši zemlji izborno. Celo v kraški zemlji spnesli so se prav dobro. O teh plugih bomo še govorili. Kdor jih hoče videti, gre naj v zalogo kmet. društva.

